

Király Ignác

A biológiai élet Jézusra figyelő szemmel

Az emberiség örök nagy kérdése ismét és személyesen megszólított: Miért fáj a földi élet? A legegyszerűbb lenne a szokásos vállrándítás: „Ez van. Csináljam a mindennapi dolgaimat, és kész! Ne foglalkozzam olyan kérdésekkel, melyeket az emberiség nem tud egyértelműen megválaszolni! Évezredek alatt sem.” Születéskor a felsírás az életképességet mutató, első közismert jel. A halálkor csak keveseknek adatik meg a gyors, fájdalommentes, sírásmentes vég. Többségünkre fájdalmas, sokszor elhúzódó, szereteteinknek megterhelő utolsó időszak vár. Hívő ember vagyok, ami annyit jelent, hogy Istenben bízni akaró vagyok. Hiszek Jézus Szeretet-Istenében. Hiszek, mert hinni akarok. Minden égre kiáltó kérdésem ellenére. Tény, hogy „repülni akar a lelkem, de nem bírja a testem” (Latinovits). Vallom, hogy az élet legalapvetőbb kérdéseire nincsenek tévedhetetlenül igazolható válaszok. Elhíhető válaszok vannak. Jó lenne, ha tudható, bizonyítható válaszok lennének... Jó lenne? Hiszen akkor ezek az igazságok determinálnák az ember szabad, mérlegelő döntési lehetőségét. Pontosabban szólva: meghatároznák a tudatosságban elkényelmesedett embereket, a gondolkodásra, ok és okozat boncolgatására készségeket pedig bizonyára megerősítenék abban, hogy mégiscsak istenképp szabad az ember. Fájdalmas ára van az emberi szabadságnak. Rendre szembesülni kell azzal a ténnyel, hogy az élő testtel mulandóság, fájdalom és halál jár együtt. A magunk és szereteteink fájdalmáról beszélek. És ezen túlmenően minden élő fájdalmáról... Ezzel akkor is foglalkoznom kell, ha tudom, hogy „az ember boldogsága nem azon fordul, hogy meddig él, hanem hogy hogyan” (Sánta F.).

1. A biológiai élet a régi kultúrákban

Ami fáj, azt gyógyítani kell, amennyire lehetséges. A boldogság fogalma a baj és fájdalommentességet is tartalmazza. Vagy mégsem? Szt. Ágoston és Leibniz szerint: „Jobb, igazabb, teljesebb a világ a szenvedésekkel.” Ezt akkor is vallanák, amikor fájdalmasan haldoklik karjaikban az, akit nagyon szeretnek? Ősi emberi törekvés irányul a fájdalom csökkentésére, megszüntetésére. *Hammurápi* törvénye már tartalmazza az orvosi, gyógyászati gyakorlat szabályozását (i. e. 1220). A betegségeket gyógyítani kell, és erre mindig nagy figyelem irányult. Az orvoslásra már az ókorban is sokféle megélhetési forma szerveződött, a babonától a kuruzslásokon és a természetgyógyászaton keresztül az anatómiai ismeretekre is épülő, ősi tapasztalati kincseket alkalmazó orvoslásokig. A görögök sokfélével gondoltak isteneik és félisteneik világában, például a sebek, betegségek, fájdalmak okozójának *Apollót* vallották, aki nyilaival fejezi ki sértettségét, és áldozatokkal esetleg ki lehet engesztelni. *Alkmaion* (i. e. 500 körül), aki a szervezet anatómiai megismerése érdekében boncolt állatot, nagy lépést tett abba az irányba, hogy kikerüljön az istenek közvetlen belenyúlásaiból a biológiai élet rendje. Első lépés ez abban a tekintetben, hogy megkérdőjelezze a bajok isteni eredetét.

Az azonban mindmáig kérdés, hogy – közvetlenül vagy közvetetten, de – ki a felelős a fájó életért?

Ha Isten a teremtő, akkor őrá irányul a kérdés. Ha Demiurgosz (isteni erőt teremtésre, alkotásra használó szellem, a magyar őshagyományban a Gonosz) a teremtő, akkor Isten mentesül a felelősség alól. Mentesül? Végző soron a gonosz erő is isteni eredetű! *Hippokratész* (i. e. V. sz.) a kor orvosi egyeteme mellett élt, *Aszklepiosz*, a gyógyítás istene templománál. Az istenség már csak tiszteletbeli szerepet kapott, levált a biológiai rendszerről, kihagyták a biológiai életből. Egészséges az, akinek rendben és jól működnek a szervei, beteg, akinek nem. Ez utóbbit gyógyítani kell. A gyógyítás alapja, hogy hagyni és segíteni kell a természetes öngyógyító működést. A test és a természet magában hordozza a bajok gyógyításának lehetőségét. Azonban megmarad a végző probléma: a végén mégis meghalunk, a test határai fájdalmas tények. Az egész görög kultúrában szentnek tartották az életet, az élettelen létezők felett álló, kiemelkedő értéknek vallották. Ennek már-már szakrális lenyomata a ma is alkalmazott hippokratészi eskü („...legfőbb törvénynek tekintem a betegek gyógyítását...”).

Milyen hosszú az út, amíg az életet kutatni és gyógyítani akaró ember ténylegesen is eljut a valóságos emberig (Leonardo da Vinci, XV. sz.). Az ember a teremtett világ csúcса, Isten-közeli, istenképzű élőlény. Akkor is az, ha mulandó testhez kötve él a földön.

Az Ószövetségben a legnagyobb jónak a gazdagság, a sok fiúgyermek és a hosszú élet, vagyis az egészség számított (Péld 3,16). Jób a legfőbb jónak tartja az életet, ezért mindenét feláldozza (Jób 2,4). Ennek alapja, hogy amíg van élet, mégoly szenvedés is, addig van remény a jobbra (Préd 9,4). Ebben a hívő kultúrában az élet Isten ajándéka, amelyet Isten lehelete ad az embernek (Ter 2,7). Megfogalmazódik, hogy ennek az életnek anyagi hordozója a vér (Ter 9,4). A valóság nyers tényei (a mindenhatónak tartott Isten és jelen lévő szenvedés) juttatják el a zsidóságot oda, hogy a halál Isten büntetése, a bűnösség jele. Vagyis a bűn kiszorítja az emberből az Isten leheletét, és csak test marad (Ter 6,3). Isten a halálkor visszaveszi az embertől a maga leheletét. Tehát az élet szent, kioltani Isten elleni bűn, kivéve a törvényesített büntetést. Íme, máris a kivétel törvénybe iktatása. Így írja felül az ember az Istene törvényeit a maga törvényeivel. A valóság emberek okozta fájdalmakból és a természet törvényeiből fakadó fájdalmakból áll.

Az alapkérdés tehát megmarad: A természetben eleve meglévő erőszak (pl. tápláléklánc), múlandóság és kiszolgáltatottság, mindaz, ami nem emberi bűnökből származik, mivel magyarázható? Az Ószövetség nagy hangsúlyt tesz az emberi felelősségre, vagyis felelősen kezeli a probléma ránk eső részét. „A halál azért van, hogy szolgálja az életet” (Móricz Zs.). Megfogalmazhatjuk, hogy a biológiai élet emberi kibontakozásunk alapja. Szent, és ezért védeni, ápolni, méltó helyén tisztelni kell. Sőt szeretni kell, mert „szeretet nélkül szabadságos halál az élet” (Remarque). A test a hordozója a léleknek, szellemnek ezen a földön. Amíg erre a hordozásra képes, addig tart az itteni életünk. „A test az élet háza... a szellem az élet vezetője” (Lao-ce). Az egész világ gondja, baja, fájdalma arra indít, hogy az élet rám eső kis zugában az isteni értékek hordozójaként és megvalósító eszközeként szeressem a testet. Ezzel tudomásul veszem határait és lehetőségeimet, ugyanakkor lelkiismereti felelősségemet is. „Részvétek és cselekvő egység kell a sorskérdések megoldásához” (Hegyí B.).

2. A biológiai élet Jézus tanításában és életében

Még a felületes ismeretekkel rendelkező ember is érzi, hogy Jézus nem tartotta csúcsértéknek a biológiai, földi életet. Életveszélyesen élt. Felrúgott szent hagyományokat, keményen bírálta, kritizált... Ma úgy mondanánk, hogy ment a maga feje után.

Tudjuk, hogy az egyszerű embert leginkább azzal lehet rávenni valami értékes és számára is hasznos magatartásra, hogy szakrális hangsúlyt adunk abban a tárgyban. Az Ószövetségben ilyen a mosakodás (Mk 7,2), a fertőző beteg leprást érintési tilalma (Mk 1,41), a halott érintési tilalma, böjti előírások a sertéshús fogyasztási tilalmával... és folytathatnánk a tisztulási szertartásokkal. Jézus azonban nem böjtöl (Mk 2,18), leprást érintve gyógyítja meg (Mt 8,1, Lk 17,11 stb.). A halott-támasztási leírásokban megérint, kézen fog, felemel (Lk 7,11, Mt 9,18). A biológiai élet kultikusan is hangsúlyozott védelmének korabeli egészségügyi előírásait nem tartja be. Sőt, provokatív életével szinte önsorsrontóan, szükségszerűen megy a Golgota felé. Amikor remeg körötte a levegő, elmegy, de nem menekül el (Mk 8,31...). Az őt megvédeni akarókat leállítja (Mt 26,52). Perében érdemben nem védekezik (Mt 26,64...). Szemved, agonizál, mint minden halálos ítéletet elszenvető, pedig követői később úgy írják le ezt, mintha tehetett volna ellene (Lk 22,44, Mt 26,36).

Miért nem védi, óvja, kíméli egy kicsit magát? Majd megkérdezem, amikor odajutok. Én igyekszem betartani a mai előírásokat, javaslatokat, hiszen szeretteimet és engem védenek ezek az egészségügyi, ÁNTSZ-előírások. Nem lehetek úgy önsorsrontó, hogy felelőtlenégből adódó lebetegedéssel még másokat is veszélybe hozzak. Ugyan ki akar szerettei nyakán teher lenni? Mégis legtöbbször ott kötünk ki. Az ember sokszor igyekszik ezt sajátosan megoldani, és megérvelten berakja öregjeit, betegeit a kórházba, az elfekvőbe... Akkor is, ha a beteg szempontjából ez nem indokolt.

Jézus tanítása harmóniában van magatartásával. Talán az is üzenet értékű, hogy a HÚS (*szárksz*) 9-szer szerepel a szinoptikusoknál és 7-szer Jánosnál. Az ÉLET (*biosz*) 5-ször a szinoptikusoknál és Jánosnál egyszer sem. A TEST (*szóma*) 19-szer (!) a szinoptikusoknál, és csak 3-szor Jánosnál. A szerzők, szerkesztők szándékai és tudattartalmai felismerhetők ezekből. Jézus nem gondolja, hogy böjtölni kell akkor, amikor jelen van az Isten (Mk 1,15). A böjt a szomorkodás és a megtisztulni akarás kultikus gyakorlata. A magam részéről akkor böjtölök, amikor vallási éves ritmusban az az idő jön, vagy amikor egyéni betyárságaim miatt rendszabályozni akarom magamat. Sokan azt is annak tartják, amikor elhízás elleni étkezési önfegyelmet vezetnek be, persze ennek megtartását is segítheti, ha az elhatározás nem csupán hiúsági, hanem kultikus hangsúlyt is kap.

Jézus tanítása – legalábbis retorikájában biztosan – radikálisan kezeli a testet. A kicsiket megbotránkoztatónak jobb lenne, ha malomkő kerülne a nyakára, és irány a tenger (Mk 9,42). Ha valamely testi tagunk ellene dolgozik az Isten Országá ügyének, akkor inkább a csonkolás, a „vágd le” következzen, mint az elkárhozás (Mk 9,45). Attól kell igazán félni, aki a lelket is veszélyezteti, nemcsak a testet (Lk 12,4). A testet tápláljuk könnyedén, görcsölés, gondban levés nélkül, miként a hollók és virágok teszik (Lk 12,29)! Gondban levés helyett ráhagyatkozást tanít, hiszen a hajunk szálai is nyilvántartásban vannak a Jóistennél (Lk 21,14).

Én pedig gondban vagyok azokért, akik rám vannak bízva, mindenekelőtt a családomért. Kegyes és alázatos fohász, a Gondviseléshez forduló ima nem pótolja azt, hogy megoldjam a megélhetés kihívásait. Az ima erőforrás dolgaim jó elvégzéséhez. Az önbüntető csonkolásról szóló jézusi tanítás eléggé sokkoló annak érdekében, hogy komolyan vegyük az Istenhez tartozásunkat. Az én életemben csonkolás legfeljebb balesetből adódott (szemem kiszúrása kisgyermekkorban). Szegény *Órigenész* ezt szó szerint értelmezte, és bűnös vágyai miatt kasztrálta magát. Túlélte, és elgondolkozhatott azon, hogyan is érthette ezeket a Mester? Komoly napi lelkiélet kell ahhoz, hogy a test-lélek-szellem hármásának fontossági sorrendjét legalább tudatilag megőrizsem. Szent Ferencnek a testre vonatkozó „szamár testvér” kifejezése közel áll hozzám.

Jézusnak is volt teste, mégpedig ellenfelei által csúfolt teste: leeuuchozták („herélt”) (Mt 19,12). Az ilyen csonkolt embert a zsidó kultusból kitiltották. Házasodjon meg, vagy legyen nazír. Jézus pedig maradt az, aki lenni akart és a csúfolódásokból humort és tanítást tudott kihozni. Ebben a kérdéskörben is letette a voksot. Istent kell mindenekelőtt szeretni, nem pedig a szülőket, a rokonokat, az élő-haló hozzánk tartozókat (Lk 9,60, Mt 6,33). Ami és aki Istentől el akar vinni, attól maradjak távol... ha nincs erőm ellenállni. Jézus tudta tartani magát. Ha rokonai a küldetése ellen dolgoztak, elutasította őket (Jn 2,1-11, Mt 13,48...). Ha tanítványai tették ezt, helyrerakta őket (Mt 17,23). Amikor provokatív kérdéseket kapott, helyretette a provokálókat és kérdéseiket. A szexualitást Isten szándéka szerintinek vallja (Mk 10,6). A házasságban (a férfi és nő szeretetszövetségében) az ember istenképiségének megvalósulását tanítja, tehát nem szabad azt felbontani (Mt 19,8). Aki megszegi ezt, annak lelke rajta: nem ítéli el, de határozottan biztatja a javulásra. A samáriai férfifaló asszonyt szembesíti életmódjával (Jn 4,17), a házasságtörő nőt elengedő bizalmával biztatja a javulásra (Jn 8,11). Világosak az elvei, és világosak irgalmas magatartásai. Tudta, hogy milyen az ember: erősen gyarlandó (gyarló+halandó). Én úgy látom az embert, a házasságban, hogy egyszerre szolgálja és uralni is akarja párját. Legalábbis szándéka szerint. A birtoklási állapot megsértései is meghúzódnak a féltékenységek mögött. Nem isteni szándékot sért, hanem emberi érzelmeket, hiúságot. Ez is az ember. Jó lett volna, ha Jézus is házasságban. Akkor is olyan empatikusan megengedő és elengedő tudott volna lenni, ha például a párja félrelép? Erősen valószínű, hogy igen. Istenkapcsolata és ebből fakadó elvei vezérelték. A problémákat nem mindig oldotta meg, de jól kezelte azokat.

3. Jézus gyógyításai, jó tettei

Terapeuta volt. Ingyenesen praktizáló gyógyító (Mk 2,17). Ezt még ellenségei is elismerték, hiszen ebben sosem találtak rajta támadási felületet. Legfeljebb azt, hogy ezt is bicskanyitogató provokációval végezte: ezek a szombati, munkavégzést tiltó napokon végzett gyógyításai.

Isten ujjaként (Lk 11,20) az egészség, a fájdalommentes élet szolgálatában működik. Bizalommal fordulhattak hozzá a vakok, bénák, süketek, leprások és egyéb betegségek hordozói, vagy a betegeket nagyon szerető hozzátartozók.

Az első, ami szembetűnő, a személyessége. Személyes bizalomra épülően gyógyít. Bízbanak benne a hozzá fordulóknak, amint ő is bíz bennük. A második, hogy nem mindenkit gyógyít. Nem alapít mozgó orvos-egészségügyi hálózatot. Elgondolkodtató példa erre a Beteszda-fürdői gyógyítása János evangéliumában (Jn 5,1). Ott az a sok szerencsétlen, csodaváró beteg és hozzátartozó, és Jézus csak egyet gyógyít meg. Utána elmegy, mint aki jól végezte dolgát. Lenne olyan ember a világon, aki ekkora gyógyító erővel bír, és cserbenhagyja a rászorulókat, mint akinek lejárt a munkaideje?

Sokféle magyarázat igyekszik megvédeni Jézus becsületét. Én most ott tartok, hogy Jézus nem biológiai életben gondolkodott. Nem mindenható volt, hanem segítőkész. Gyógyításának erőtere a személyes kapcsolatban megnyilvánulni tudó bizalom volt.

Következésképpen ragaszkodott az elveihez: Isten Országáa a megváltozott értékszempléletű emberek jótettei révén valósulhat meg a földön („mint a mennyben is”). „Nem a csoda szüli a hitet, hanem a hit a csodát” (Dosztojevszkij). Nem egy „csodatevő” változtatja meg a világot, hanem az ilyen emberek elterjedése a földön. Isten gondviselése a megtért emberek munkálkodása által mutatkozik meg a földön. Első az Istennek tetsző értékszemplélet hirdetése, a tanítás. Második és ennek hitelesítője a jó tettek, a gyógyítások.

Hiába érzem át Illyés gondolatát, mely szerint „Egy pillangó halála is botrányos ellentmondás!”, mégis meg kell fontolnom Jézus igazát. Sokszor gondoltam arra, hogy miért nem vagyok, vagyunk csodatevők? Mi, akik igyekszünk Jézushoz felzárkózni! Istenünk miért nem hitelesíti csodás tetteinkkel azt, amit hirdetünk (Mk 16,18)? Fejemet lehajtva vallom be, hogy velem elszaladna a ló: első helyre kerülne a sikerorientált csodatevés, és második helyre szorulna a tudatformálást segíteni hivatott apostolkodás, tanítás. Azután pedig menekülhetné a tömeg elől, miként népszerűsége csúcán Jézus is. Ekkora kísértés legyőzéséhez jézusi erősségű céltudatosság kellene. Az ő istenfiúságát példaképként figyeli az én istenfiúság reményű igyekezetem...

Jézus szerette az életet. A földi életet is. A „falánk és borissza” csúfolódások is ezt mutatják. Tudott örülni a bőségnak, és tudta kezelni a szükséghelyzeteket. Gazdagoknál tanítva lakomázott (Simon farizeus), reményteljes kapcsolatok esetén asztaltársaságot vállalt az akkor még szinte kiközösített bűnösökkel (Lévi), sőt meg is hívta magát (Zakeus). Tanításában szívesen folytatja az ószövetségi hasonlatot az Isten Országáról, ami olyan, mint a menyegző, a lakoma. Amikor azonban nincs ilyen élet-helyzetben, akkor a batyuikban lévő elemőzsia megosztására biztatja követőit (kenyérzaporítások). Amikor ez sem adatik meg, akkor marad a kalászmorzsoltatás kint a határban. Elképesztő rugalmasság és szabadság! Egy egyedülálló, Istennek teljesen elkötelezett személyiség élete. Mintha olvasta volna *Epiktétoszt*: „Az életet tekintsd lakomának, ahol a körbehordott tálhoz való viszonyulásod mutatja meg életed értékét.”

Nem csoda, hogy már Jézus idejében sokakban felmerült: „Hagyjuk a csudába a földi gondokat, dolgokat, a házasságot, családod, hiszen jön az Igazság Tanítója, és az anyag, a test elveszíti jelentőségét” (esszénusok). Érthető, hogy az ősegyházban is lábra kapott az a szemlélet, hogy csakis az égre tekintünk, hiszen itt a parúzia, Jézus második eljövetele: „Őrizzük meg a lelkünket, a többit bízunk Istenre!” A parúzia azonban akkor elmaradt, és helyére kellett tenni a biológiai életet is. A jobb módú közösségeknek gyűjtést kellett szervezniük a jeruzsálemi közösségek megsegítésére. Ki kellett alakítani a mindennapok jogainak és kötelességeinek rendszerét. Vége volt a felhőkanalazásnak.

Mennyire sajnálatosan emberi, hogy a másik véglet jött: vértanúság helyett a hatalmi életforma (konstantini fordulat). Az elvi fejlődőképes hűség helyett jött az elvi rugalmasság, a helyezkedés, a lavírozás (vö. ateista-kommunista kollaborálás).

Ma pedig olyan világot látok magam körül, amelyben a biológiai élet kultikus magaslatokba emelkedik, háttérbe szorítva a szellemi és lelki igényesség fontosságát (morális válság). „Az erény pusztulásának első jele a divat megjelenése” (Lao-ce). A biológiai életet oltárra emelő, profitorientált világ...

4. Megfontolásra érdemes kérdések, ma

a) Az anyagiak helyét életünkben

a belső döntések, és ha nem vigyázunk, a külső sodrások határozzák meg. „Álmaink teszik elviselhetővé a valóságot” (Remarque). Miről is álmodozunk? Amikor álmaink harmóniát találnak az elcsábító erővel, akkor van a baj. Önkényeztetésre biztató, piacorientált kísértések vesznek körül. A testet a divat irányítói olyan hatékonysággal hangsúlyozzák, hogy megáradt folyóhoz hasonlít az élet. Sodró ereje csak nagy erőfeszítéssel mérsékelhető vagy győzhető le. A biológiai élet érdekében szövevényes magánvállalkozások születnek, lassan maguk alá gyűrve a küszködő, állami működtetésű rendszereket. Piaci verseny a gyógyászatban, a megelőzésben. Piaci verseny a szülőszobától a ravatalig.

A sodródó ember együtt úszik az értékekkel és a hordalékokkal. Ki segít tájékozódni és jó döntéseket hozni? Az itt és most megragadható, a kényeztetést szinte megkövetelő test el tudja nyomni szellemi, spirituális valóikat. Biológiai életünk veszélyeztetése esetén semmi nem drága. Szeretteinkért, életmentő beavatkozások szükségessége esetén nem fukarkodik az ember. Már aki teheti, és amennyire teheti. Jó elvek megfogalmazásából nőhetnek ki a jó tettek.

Az anyagiak nem a mieink, de ránk vannak bízva. Az anyagiaknak az anyagi életünket és a barátokat szerzést kell szolgálniuk (Mt 6,19). A pénzelszámolás időnkénti elvégzése elárulja, hogy hol a hazám, az igazi.

Amire a legtöbb figyelmet, időt és energiát fordítom, az a kincsem, ott a szívem. Az időnkénti időel-számolás megmutatja a sok-sok szeretetre kapott, de a kezemből kifolyt lehetőségeket. A „minőségi idő” így talán nem lesz fedőneve a valóságban elfolyt életemnek („keveset foglalkozom vele, de intenzíven”).

b) Önszeretetre épül az Isten Országáa.

Önszeretetre épül más ország is, a sátáni is, az evilági is. A biológiai élet valamire adatott, valamire felhasználható. Erősen behatárolt időtartamon belüli lehetőség. Tudjuk, hogy „jobb emberi sors csakis jobb emberekből születik” (Nagy László). Önmagam szeretete alapadottság ahhoz, hogy jobb emberré váljak. A célra rendezettség mutatja, hogy miért is kell magamat szeretnem. Mert úgy kell szeretnem embertársaimat is. Ugyan ki akarna magának fájdalmat, szenvedést? Kivel vagyunk a leginkább megértőek, elnézőek, ha nem magunkkal? Szegény gazdag ifjú, talán azt gondolta, hogy minden felebarátja gazdag, mint ő, és így jól szereti őket? A cél széles skálát kínál: csakis nekem jó legyen (önzés), csakis nekünk jó legyen (kollektív önzés), mindenkinek jó legyen (emberi önzés), minden létezőnek jó legyen (holisztikus szeretet). Ez utóbbi *utópia*, vagy *elpídiá*? Koncentrikus körökben él az ember, és így is szeret. A körök tágulásával csökken a ténylegesen, tettekben is megélhető szeretet. A tényt el kell fogadni. Amíg el nem terjednek a szeretetnek a személyekből fakadó koncentrikus körei, addig nagy bajban van az élet a földön. A szeretet köreinek átfedései mutatják az Isten Országának elterjedését a földön. Dolgom ezt munkálni az élet rám eső kis zugában.

Az Isten Országáa nélkülem is létezik, de nekem fontos, hogy számomra és általam is legyen. Az ezért való fáradozás végén lehet arról álmodnom, hogy „amikor levetjük a testet, a megpihenésbe kerülünk” (Fülöp-ev. 114).

Nem a magamé vagyok. Életem egy valamire odaadható lehetőség. Valakinek odaadható érték. Elköteleződésre születtem...

Az eszmény iránytartásra van, teljes mértékben nem valósítható meg. Az eszmény (a mennyei Atya tökéletessége) felé haladás konkrét tettei megvalósíthatók. Kötelezettségvállalásokban teljeseedik ki a földi élet.

Jézus drámaian szerette övét és önmagát: ha az Úton járásért halál jár, akkor övéi sem úszhatják meg.

c) Az öngyilkosság bűne és a vértanúság szentsége

Az öngyilkosság (suicidium) nem betegség, hanem cselekmény, mondja a mai szakirodalom. Kiváltója lehet mentális zavar, kétségbeesés, de lehet társadalmi és kulturális hatás is. Ma Magyarországon már az öngyilkosság tevékeny segítségét is 5 évig terjedő börtönbüntetés sújthatja, hiszen még mindig 5.-ek vagyunk a világranglistán. „Minden öngyilkossági kísérlet segélykiáltás” (Erwin Stenjel). A japán *szepukku* (harakiri), *Seneca* eret vágása, *Dugovics Titusz* halálba ugrása a törökkel... szinte megszámlálhatatlanul sok hagyomány, elv, hit, eszmény következménye. A mai, magukat is felrobbantó merénylők etikailag miben különböznek azoktól, akik régen is igyekeztek minél több ellenséget magukkal vinni a túlvilágra? Borzongva gondolok a samurájokra, a kamikázéokra, az öngyilkos merénylőkre. Ugyanígy az indiai „sati”-ra, amely szerint a férj mellett illet a feleségnek is meghalnia (ma törvény tiltja, mégis gyakorolják). Tény, hogy valamely magasztos cél érdekében valaki életét odaadó önfeláldozást végez.

Tiszteletre méltó örültség ez? Óvatos vagyok. *Szent Margitunkra* és hozzá hasonló önpusztító szentjeinkre gondolok, akik a hazájukért, hitükért fiatalon haltak meg fertőzésben, betegségekben.

Gondolok *Szent Maximilian Kolbe* atyára, aki egy koncentrációs tábornál talán-talán túlélő apa helyett jelentkezett az éhhalál bunkerébe. Hány ilyen lehetett még, de ott nem volt túlélő, aki tanúságot tehetett volna az önfeláldozásokról! A cél szentesíti az eszközt? A csak önmaga életét veszélyeztető, mások megsegítését célzó tett szentté avatható, példaképpé tehető, a másik viszont elítélendő? A biológiai életet mások életének megmentéséért feláldozó tett szent cselekedet. Igen, miként *Apor Vilmos* püspök vértanú emlékét is őrizzük. Katolikus gyakorlatban ez vallható. Eddig senkit nem avattak vértanú-szentté, ha mások életének elvétele vagy veszélyeztetése céljából adta oda életét. (Más a politikai, egyházpolitikai szentté avatás, királyok, hódítók, hittedesztők felmagasztalása...) Tehát van, amikor a biológiai élet odaadása a szeretet legnagyobb cselekedete („nagyobb szeretete senkinek sincs annál...”). Ósegyházi testvéreink közül sokan még a császárkultusz látszatát is elutasítva (tömjénhintés), inkább vértanúk lettek. „A vértanúság tehát a tökéletes emberségnek és a személy igaz életének fölmagasztalása” (II. János Pál pápa, *Veritatis splendor* pápai enciklika).

d) Fáj az élet

Fáj is. „A halálnak nem fizikai, hanem erkölcsi jelentősége van” (Vanyó L.) Csak az a baj ebben, hogy fáj. Vagy úgy is fogalmazhatom, hogy az a jó benne, hogy fáj is? A fájdalom teszi igazán értékesé? Csak az a még nagyobb probléma ebben, hogy szeretteink szenvedése pedig nagyon fáj. Jobban, mint a magamé. A tehetetlenségem tovább növeli a fájdalmat. Merre van a tájékozódás? „Építkezni csak a tervek ismeretében lehet” (Illyés Gy.); illetve lehet anélkül is, de az fuser munka. Túl rövid és túl kiszolgáltatott ez a földi élet ahhoz, hogy barkácsolással töltsük. Merre a tájékozódás útja? Csakis fölfelé. „Tág egeidbe kapaszkodom, és eleresztem a földet” (Nádasdi Éva). Én pedig, Istenem, Jézusunk Istene, vágyott egeidbe kapaszkodom, és eleresztem szeretteimet is, ha a sorsunk így kívánja...

Jézus Istene nem ment meg a szenvedéstől, hanem közösséget vállal velünk! Nem ő dönti az emberekre bűneik büntetéséül a Siloam-tornyot, nem ő adja Pilátusék kezébe a kardot a galileai szabadságharcosok halomra gyilkolására, hogy bűneik miatt bűnhődjenek! Nem! „Az a véres Isten nincsen” (Babits Mihály). Értelmekkel odáig jutok, hogy csűröm-csavarom a kérdést és a válaszkísérleteket, ugyanakkor tiltakozom az ellentmondásos, szakszerűbben fogalmazva ködösen misztikus istenkép ellen. Jézusra figyelő vágyaimmal, érzelmeimmel és bizalmi reményeimmel a szeretetbe kapaszkodom.

„A fájdalom leghatékonyabb ellenszere az életöröme nevelődés” – mondta a 90 éves korára megvakult, öngyilkossági kísérletét túlélő zongoraművész, *Rubinstein*. Ki hogyan dolgozza fel a biológiai élet kihívásait? Átgondolást érdemlő kérdés... A Miatyánk „legyen meg a te akaratod” fohásza a közmeggyőződésben úgy fejeződik ki, hogy leereszkedő hangvétellű, mondatzáró hangsúllyal hangzik: a beletörődés, az elviselés, a kiszolgáltatottság elfogadásának hangján, „végzetimádó módon” (Gromon). Ennek semmi köze sincs a jézusi szándékhoz.

Jézus vágya, hogy megszentelődjék az Atya neve azáltal, hogy a földön is érvényesül akarata. Akarata a Szeretet Országáa a földön is (ahogyan a mennyben már megvalósul).

Hiszek a mindentadó Atyában, akinek fáj, ha nekem fáj, aki sír, ha én sírok, aki biztat, ha megingok, aki magához ölel, miután itt helyt álltam... Ezt erősíteni magamban és szeretteimben kötelesség, mert csak ez menti meg a Szeretet-Isten becsületét, és csak ez teszi lehetővé a mi életünk örömteli és fájalmakkal teli, de emberhez méltó megélését a földön.

[2019]